YÛNUS BİN UBEYD

Tabiînin büyüklerinden. Haramlardan ve şüphelilerden çok sakınan, ilim ve hikmet sahibi bir zâttı. Künyesi, Ebû Abdullah veya Ebû Ubeyd'dir. Basralıdır. Eshâb-ı kiramdan Hazreti Enes bin Mâlik'i gördü. 139 (m. 756) yılında vefât etti. Hadîs ilminde hafız, (yüzbin hadîs-i şerîfi râvileri ile birlikte ezbere bilen) sika (güvenilir) bir zât olup, İbrâhîm-i Teymî, Sabit el-Benânî, Hasen-i Basrî, Muhammed bin Sîrîn, Abdurrahmân bin Ebî Bekir, Hakem bin el-A'rec, Sa'îd bin Cübeyr, Atâ bin Ebî Rebâh ve daha bir çok büyük zâtlardan (r.aleyhim) hadîs-i şerîf rivâyet etti. Kendisinden, oğlu Abdullah, Süfyân-ı Sevrî, Şu'be bin Haccâc, Ebû Ca'fer er-Râzi, Kadim bin Mutiyb, Hammâd bin Zeyd, Hammâd bin Seleme, Yezîd bin Zeri', Bişr bin Mufaddal ve daha birçok âlimler rivâyette bulunmuşlardır. Manifaturacılık yaparak nafakasını temin ederdi. Kul hakkına girmekten çok korkar, şüpheli olmak korkusu ile mübahların çoğunu terk ederdi. Malını medh etmezdi. Bir gün çırağı bir kumaşı müşteriye gösterirken "Yâ Rabbi! Bu Cennet kumaşından bana da nasîb et" dediğini gördü. Bunun kumaşı medh etmek ma'nâsına gelebileceğini düşünerek kumaşı sattırmadı. Müşteriler, kusurlu bir malı, kusursuz zannederek alırlar ihtimâlini düşünerek, havanın bulutlu ve kapalı olduğu günlerde pazara çıkıp satış, yapmazdı.

Yûnus bin Ubeyd'in manifatura dükkânında, fiatları, ikiyüz dirhem ile dörtyüz dirhem arasında değişen kumaşlar satılıyordu. Dükkânında kardeşinin oğlu da çalışıyordu. Yolda bir kimseyi kumaş satın almış gidiyor görünce, kumaşı tanıyıp, kendi dükkânından alınmış olduğunu anladı. O kimseye, "Bu kumaşı kaça satın aldınız?" diye sordu. O kimse dörtyüz dirheme aldığını söyleyince çok üzüldü ve "Bu kumaşın değeri ikiyüz dirhemdir. Geri dönüp paranızın üstünü alınız" buyurdu. O kimse, "Bu kumaş, bizim orada beşyüz dirhem eder, ben aldanmış sayılmam" deyince, "Olsun. Siz, gidip ikiyüz dirhem paranızı alınız" dedi. O kimse gelip, ikiyüz dirhemini aldı gitti. Hazreti Yûnus bin Ubeyd, dükkânda tezgâhtar olarak bulunan yeğenine, "Kumaşı bu kadar pahalıya niye sattın?', diye sordu. Yeğeni "Vallahi kendi rızâsı ile aldı" dedi. Yûnus bin Ubeyd, "O râzı olsa da, sen râzı olmayacaktın" buyurdu.

Dinlerini korumak için dünyalıklarını feda eden bahtiyar kimselerdendi. Dünyâ ticâretinin âhıret kârı yanında bir hiç olduğunu ve bir kimsenin yetişip yükselmesinde helâl lokmanın mutlaka şart olduğunu bildirirdi. Buyurdular ki; "Helâlden bir kuruş

bulsam, hemen bununla buğday alırım. Onu un yapıp bu undan çorba pişiririm. Bu çorbadan hangi hastaya içirirsem, hasta Allahü teâlânın izniyle şifâ bulur.”

“İnsanın, vera’ (şüphelilerden sakınmakdaki hassasiyet) sahibi olduğunu konuşmasından anlarım, insanın yaptığı iyi amellere bir şeyler karışır. Ama dilini muhafaza edebilirse bu durum müstesnadır. Ona bir şey karışmaz. Hikmeti şudur ki, insan çok namaz kılar, çok oruç tutar ama, iftarını haramla açarsa, tuttuğu orucun faydasını göremez. Gece namaza kalkarsa kalbinde riya (gösteriş) ve ucb (yaptığı ibâdeti beğenme) hâli bulunabilir. Gündüz olunca da yalan yere şâhidlik yapması boş ve lüzumsuz sözler etmesi düşünülebilir. Böyle olunca da yaptıkları iyilikler hiç olur. Ama dilini tutabilirse bütün amelleri iyi olur. Kanâatim böyledir.”

“Kendimi, rü’yâsında hoşuna giden ve gitmeyen şeyleri gören kimse gibi görüyorum, insanlar da uykuda olup çeşit çeşit rü’yâlar görüyorlar, öldükleri anda uyanacaklar ve uykudan uyanan kimsenin, uykuda gördüklerinden, elinde bir şey kalmadığı gibi, dünyâda güvendikleri, gönül bağladıkları şeylerin hepsini kaybetmiş olarak ah etmekden, pişman olmaktan başka ellerine bir şey geçmediğini anlıyacaklardır.”

“Allahü teâlânın rahmeti, Arafat’ta o kadar çok ki, bundan hiç şüphe etmiyorum. Lâkin ben, o rahmete kavuşanların arasında bulunabilecek miyim bilemiyorum. Hattâ benim yüzümden onların da rahmetten mahrûm kalmalarından korkuyorum.”

“Dışı, içine uymayan birini görmek isterseniz bana bakın.” Kendisine, “Niçin böyle söylüyorsun?” diyenlere şöyle cevap verdi: “Ben, yüz kadar iyi huyun bulunduğunu sayıyorum, fakat onlardan bir tanesini kendimde göremiyorum. Kötü huyları sayıyorum. Hepsinin kendimde mevcûd olduğunu görüyorum.”

> Hazreti Yûnus bin Ubeyd’in, Hazreti Hasan’dan rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte şöyle buyuruldu: “Sağdaki melek, soldakinin âmiridir. Kul, bir günah işleyince, soldaki melek (bunu yazayım mı?) diye sağdakine sorar. Sağdaki, (beş günah işleyinceye kadar yazma!) der. Kul beşinci günahı da işleyince soldaki melek yine (yazayım mı?) diye sorar. Sağdaki melek (Hayır yazma. Belki bir iyilik işler) der. Kul bir iyilik işlediği zaman, sağ taraftaki melek der ki: (Bize bir iyiliğin on misli yazılacağı emir verildi. Gel, bu yaptığı iyiliğin on misli sevâbının beşini önceden işlediği beş günaha

karşılık silelim. Beşini yazalım.) Bunun üzerine şeytan sıkılır. (Ben bu insanlarla nasıl baş edeceğim.) diye sızlanır.” Hazreti Yûnus bin Ubeyd’in kıymetli sözlerinden ba’zıları şunlardır:

“Uygunsuz bir sözü terk etmek, nefse bir gün oruç tutmaktan daha ağır gelir. Ben, çok sıcak bir günde, insanları çekişdirmemeği, insanlar hakkında uygunsuz sözler söylememeği, o gün oruç tutmak ile mukayese ettim. O sıcak havada oruç tutmanın dili tutmaktan daha kolay geldiğini gördüm.”

“İki şey var ki, bunlar bir kimsede tamam olursa, o kimsenin diğer bütün hâlleri bu iki hâli sayesinde tamam olur. Birincisi, namazı vaktinde kılacak, ikincisi dilini kötü ve yersiz sözlerden koruyacak. Bir kimse dilini yersiz sözlerden koruyabilirse, Allahü teâlâ ona mutlaka diğer amellerini düzeltmesini ihsân eder.”

“Vera”, şüpheli olan şeylerin hepsini terk edip, her an nefsini hesaba çekmektir.”
“Nafileleri hafife alan bir kimse, farzları da hafife alır.”

“Bir tek tesbihi veya tehlili (Ya’nî, Allahü teâlânın bütün ayıb ve kusurlardan uzak olduğunu, kendisinden başka ibâdet olunmağa lâyık ilâh bulunmadığını) bildiren “Sübhânallah” ve “Lâ ilahe illallah” ulvî kelimelerini bilerek ve inanarak okumayı, dünyâdan ve dünyâda bulunan herşeyden daha hayırlı ve bereketli bilmiyen kimse, dünyâyı âhırete tercih edenlerdendir.”

---

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-3, sh. 15

2) Tehzîb-üt-tehzîb cild-11, sh. 442

3) Tabakât-ı İbn-i Sa’d cild-7, sh. 360

4) Miftâh-üs-se’âde cild-3, sh. 123

5) Mîzân-ül-i’tidâl cild-4, sh. 482

6) Vefeyât-ül-a’yân cild-2, sh. 386, 469

7) Tezkiret-ül-huffâz cild-1, sh. 145

8) Tehzîb-ül-esmâ ve’l-luga cild-1, sh. 168

www.ehlisunnetbuyukleri.com